

א (פסח' ד' לל) צ"ב דף קד: דף קעה: ט לעיל טו: (כמויות מל). ג (לקמן קו. כמויות מפ:). ד (להס, בשלהס. רש"ש). ה (צ"צ קד:). ו ס"א ל"ג (ו) ז"ל דפרישות לאצוי. מהר"ם, ח) נכס"א: דפ"י].

גליון הש"ס

גב' גרושה גבי תפלוג ברי' וזרות. ק"ל דהא בל"ז יקשה על הירשא דלץ בעל זמן לירשוי תפלוג הא בדמי ולדות דמאי שגא אלמנה מגרושה לענין זה וז"ע:

הגהות הגר"א

[א] רש"י סד"ה כרבי דאמר כו' ה"ג כו'. ג"צ לאפוקי מגירסת הרי"מ אצל בעלמא כרבי (ועי' בהגר"א אה"ע סי' 5 סק"ה):

מוסף רש"י

זכר. הוהכל נמה כסדר, ואפילו לאחר מיתת הגר חסל נה זכה בה (קמחן טס.). גבר קרקע. מבעל חור, יש לו. לבכור פי שנים, דהאי קרקע אשתעבד לאצוהון בחייו וכמו שהיה לו במשכון דמי ותשבינן ליה מוחזק לטול הכספי פי שנים (ושבינן ב"ב קכד:). גבר מעות אץ לו. דמלוה להוצאה ניתנה והני מעות אחריני ניטרו ואילו לא חזוקו בס אביהם (טס.). גבר מעות יש לו. שהרי מעות הלוהו ובמעות תשבינן ליה מוחזק, גבו קרקע. מחזק מלוה אביהן, אין לו. לבכור פי שנים דמעות הלוהו ולא קרקע (טס.). ומית שורי את פלוני. והרני חייב כנסת, הרי זה משלם על פי עצמו. קסבר סופלא ממונה (בתובות אה). את עבדו של פלוני. והרני חייב שלשים סלע, אינו משלם על פי עצמו. דקנס מינה, שאפילו אין יפה דינר נותן שלשים (טס.).

רבינו חננאל

אמר רבה שור שהמית בן חרוץ שלא בכוונה פטור מכופר. פר"ח כתב דלית הילכתא כרבה דסלקא לקמן בתויבטא עליה. ור' יוחנן ורשב"ל תרוייהו סבירא להו דכופר שלא בכוונה חייב ככופר בכוונה. ובעיא דרבא דאשו שלא בכוונה מי משלם דמים סלקא בתיקין היא, ומעיקרא בעיא דלא בהלכתא. והא דר' יוחנן דאמר כופר אם כופר לרבות כופר שלא בכוונה ככופר בכוונה אם עבד לרבות עבד שלא בכוונה כעבד בכוונה הילכתא היא.

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

או גיורת. מעוברת מגר ומתו שניהם פטור מן הכל שהוא קודם הואיל ואין להו יורשין כל הקודם בשלהי^(א) וזהו זה שישנו בידו קודם לכל אדם אצל ישראלית מעוברת מישראל אפילו אין להם בנים יש לה יורשין לירש חלקה ויש לו יורשין לירש חלקו. ודוקא נשתמרה

קודם חבלה אצל הימה שפחה כשחבל בה חייב בכל אפילו בדמי ולדות ויתן לאדוניה דדמי ולדות שפחה אינם אלא לזעלים שלה כדאמרין לקמן בשור שנגח את הפרה (דף מט.). דאמר ליה חמרתא מעברתא אזקת מינאי: **גרושה**. עסקינן ומש"ה נותן ליורשיה שגירשה אחר החבלה: **בעל האשה**. אצבעל הקפיד: **ונוקמה לרצה ב'**. למה להו לרצה ולר"ג לאוקמה בגרושה לוקמה מר כדאית ליה ומר כדאית ליה ביש נוחלין^(ב) נוקמה לרצה כגון שגבו ב"ד מעות מן המזיק לשלם נזק וזער ואע"פ שנתחייב לה מחיים לא עדיף ממלוה בשטר: **דאמר רצה גבו**. יורשין קרקע במלוה שהלוה אביהם יש לו לבכור פי שנים דהוה ליה כמוחזק דהאי קרקע אשתעבד ליה לאצוהון: **גבו מעות אין לו**. פי שנים דלאו הני מעות הניח אביהן והיו ראוי: **ור"ג אמר גבו מעות יש לו**. דכמוחזק דמי שהרי מעות הלוה אביהם ומעוה נטלו: **גבו קרקע אין לו**. דקרקע לא הניח אביהם והיו ראוי. והכא נמי לוקמא ר"ג כגון שגבו קרקע דהוי ראוי: **אמרי הני מילי**. דאפלו רב ור"ג ביש נוחלין: **אליבא דבני מערבא**. דשלחו בכור נוטל פי שנים במלוה ולא ברצית ואוקימנא אליבא דרבנן דפליגי עליה דרבי דאמרי אין בכור נוטל פי שנים בשבח ששבוו נכסים לאחר מיתת אביהן דאי רבי אפילו ברצית נמי שקיל פי שנים דשבחא דממילא הוא ופרשה רצה ור"ג להא דבני מערבא דאמרי לרבנן בכור נוטל פי שנים במלוה מר בגבו מעות ומר בגבו קרקע: **ווי אמרי הכא**. בגרושה ולא מוקמינן לה בהכי: **כרבי**. דאמר בכור נוטל פי שנים בשבח דכמוחזק דמי וכ"ש במלוה דכמאן דגביה דמי לא שגא גבו קרקע ולא שגא גבו מעות הלכך אי לאו דגירשה שקיל דבעל בכבור ומיהו ככופר אפילו רבי מודה דראוי הוא דהואיל ואין בו שום חיוז מחיים לא הוי כשבחא דממילא:

ה"ג [א] **ה"מ לבני מערבא אליבא דרבנן כי קאמר הכא כרבי**: שור שלא בכוונה פטור מסקילה כדתנן במתני' (לקמן דף מד). נתכוין להרוג את הבהמה כו' וילפינן לה בגמרא [ose] כמיתת צעלים כך מיתת השור: **אין השור בסקילה אין הצעלים משלמין כופר**. ור"א דאמר לעיל (דף מא:) אין דיני אלא במתכוין להרוג כו' פליג עליה דמדאצטריך קרא למפטריה בתם שלא בכוונה מכלל דמועד שלא בכוונה ^(א) (בר כופר הוא ועוד מתניתין בהדיא תנא לקמן דפליגי עליה דקתני מועד שלא בכוונה) פטור ממיתה וחייב בכופר ורצה אקרא סמין ומוקמינן למתני' דלקמן כוותיה דהאי דקתני מתני' פטור מכופר ומסקילה קאמר: **או שורו של פלוני**. במועד אוקימנא בפירקא קמא [טו:]. קתני מיתה המית שורי את פלוני משלם ע"פ עצמו: **מאי לאו כופר**. ואע"ג דאין השור בסקילה שהרי הודה ואמרו כמיתת צעלים כך מיתה השור ואדם בהודאתו אינו נהרג: **לא דמים**. הא דקתני משלם לאו בתורת כופר דניצעי כפרה דאפילו לא משלם נמי כגון אי לית ליה נכסי לאו בכלל עונש הוא דאין כופר בלא סקילה דשור אצל היכא דאית ליה נכסי ע"כ משלם דמים בלא גרעה מיתה מנוקין דאילו אזקיה אע"ג דאינו בסקילה צעי לשלומי ליה פחת דמיו ה"נ משלם דמיו ליורשיו: **אינו משלם ע"פ עצמו**. דשלשים של עבד קנס הן: **ואי דמים**. כלומר ואי ס"ד יש תורת נוקין להיכא דקטליה וע"כ כי היכי דבן חורין במקום שאין כופר משלם דמיו עבד נמי במקום שאין קנס משלם דמיו ואמאי קתני בלא: **שנוייא דחיקא**. בתרי טעמא:

מיהו

פי עצמו ומשלמו בתורת דמים אצל עבדו של פלוני תשלומין שחייבו הכתוב דהיינו שלשים של עבד לעולם לא ישלם על פי עצמו:

פרק רביעי בבא קמא מג.

מג.

גרושה גמי תפלוג בדמי וזרות. דקס"ד בלא חקרי בעל האשה אלא כשהאשה תחתיו וק"ק דמאי פריך דתפלוג בדמי ולדות אטו ולדות כררי נינהו דזכיה בהו דהכי פריך לקמן (דף מט.) דבעל גופיה לא הוה זכי בהו אי לאו דאשכחן דזכי ליה רחמנא ולאשה לא אשכחן דזכי:

אפילו בא ע"יה בזנות. בירושלמי צעי ר"ע צא על אמו צא על אחותו יכול אף הוא בעל ההריון ת"ל בעל אותו שראוי לקרות בעל יצאו אלו שאינם ראויים לקרות בעל: **ונזקמה לרבה כגון שנבו מעות**. הוה מצי למימר לרצה אליבא דנפשיה לוקמיה צין בגבו מעות צין בגבו קרקע דבסוף גט פשוט (ב"צ דף קעה): מוכח דס"ל אליבא דנפשיה אפילו גבו קרקע אין לו דשעבודא לאו דאורייתא אלא לא חש לדקדק כל כך ולהאריך שיהיה צריך להקשות ההיא דשעבודא לאו דאורייתא אהדיא דגבו קרקע יש לו ולתרגם: **ולר"ב** נחמין שנבו קרקע. פי' כגון שגבו נמי קרקע ולא צא למעוטי מעות דהא דחשיב התם ר"ג מעות כמוחזקין היינו גבי מלוה כדפ"ה משום דחיי דחיי דחוי שקיל אצל הכא לא שייך האי טעמא ור"י מפרש לפי שדרך בני אדם לפרוע מעות חשיב ר"ג מעות מוחזקים: **אמר רבה שור שהמית בן חורין**. כר"ע ס"ל דלר"א ודאי חייב כדאמרין לעיל ואציי דפריך

סבר דאפילו ר"ע מודה דחייב כופר מועד שלא בכוונה מאם כופר לרצות שלא בכוונה והא דאצטריך ליה לר"ע לאוקומי בעל השור נקי לדמי עבד ולא צעי לאוקומי נקי לחצי כופר שלא בכוונה היינו משום דמאם כופר לא מרבינן אלא דבשלא בכוונה מחייב עדים ליכא כופר בכוונה משום דהציאהו לצ"ד וישלם לך שפיר ר"ע לר"א אפילו לאציי דמכח הציאהו לצ"ד וישלם לך יש לפוטרו אפילו שלא בכוונה בלאו קרא דנקי וכן (אמר) רב דימי א"ר יוחנן לקמן דאמר אס כופר לרצות כופר שלא בכוונה אפילו לר"ע נמי קאמר הכי ״ דפריך אציי ורב ושמואל דפליגי נמי לקמן (דף מד). אמתני' דשור שהיה מתחבק כותל ככופר שלא בכוונה נראה לר"י אליבא דר"ע פליגי והא דאיתותב רב מבצירתא דמייתי תניא כוותיה דשמואל ומיוצתא דרב או מיוצתא דרצה לגירסת רשב"ס י"ל דחשיב ליה גמרא תיובתא גמורה משום דאצירי כסיפא רבי יהודה ור"ש שהם תלמידי ר"ע כדאמרין בסנהדרין (דף פו.) וכולן אליבא דר"ע וביצמות (דף סב:) נמי אמר עד שבא ר"ע אצל רבותיו שצדקו ושנה להם ור"א ס"ל דאיכא כופר שלא בכוונה בלא רביז דאם כופר ולהכי אצטריך קרא דנקי למעוטי חס שלא בכוונה מחצי כופר ואת"ל דמרביזא דאם כופר נפקא ליה כופר שלא בכוונה נמי לר"א ז"ל דבהך סברא דפריך^(א) לא מרבינן מאם כופר שלא בכוונה אלא היכא דאיכא כופר בכוונה פליג איהו אדר"ע: **בא' לאו כופר לא דמים**. וא"ת למ"ד (לעיל דף מ.) כופר דמי ניזק מאי איכא צין דמים לכופר ונראה לר"י כגון שמת המזיק דאין כפרה לאחר מיתה כמו חטאת ואשם דאין באין לאחר מיתה אצל דמים משלם ולפ"ו חמורה שלא בכוונה מצכוונה והכי נמי יש חומרא אחרת שלא בכוונה מצכוונה למ"ד כופר דמי מזיק דפעמים שהניזק שוה יותר מן המזיק ועוד י"ל דנפקא מינה צין דמים לכופר דדמים יכול למחול וכופר אין יכול למחול ואי הוה פשיטא לן דכופר שלם אמר רחמנא ולא חצי כופר הוה ג"מ נמי להא: **רישא דמים וסיפא קנס**. תימה מה תירוך הוא זה ואומר ר"י דמצי ליישב פירוש המשנה כן המית שורי את פלוני הרי זה משלם תשלומין שחייבו הכתוב כגון כופר על

אשו

- ↑ וכי יצצו אנשים ונגפפו אשה הרה ויצאו ילדיה ולא יהיה אסון עונש יענש באשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים: שמות כא כב
- ↑ אם עבד יגח השור או אקדה בסף שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל: שמות כא כט

- ↑ ואם שור נגח הוא מתמל שלשם והועד בבבלי ואל ישמרנו והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יוקח: שמות כא כט